

Nr 122.

Av herr **Trygger m. fl.**, om ändrade bestämmelser rörande makes rätt att till make överlåta egendom.

Vår nuvarande äktenskapslagstiftning bygger på principen om makarnas egendomsgemenskap såsom »ett uttryck för vardera makens på äktenskapet grundade rätt att dela andra makens ekonomiska villkor». ¹⁾ Denna princip är emellertid i olika avseenden modifierad, framför allt med hänsyn till önskemålet att trygga hustruns ekonomiska ställning. Det torde kunna ifrågasättas, huruvida man icke över huvud taget vid detta hänsynstagande gått för långt, varigenom det i och för sig välgrundade intresset att skydda hustruns rätt fått träda andra, lika legitima intressen för när. Alldeles påtagligt synes oss åtminstone detta vara fallet i fråga om den rätt, som giftermålsbalkens 8 kap. 3 § tillerkänner make att överföra inkomstbesparingar till andre maken.

Enligt giftermålsbalkens 8 kap. 3 § äger make, å vars inkomst under loppet av ett kalenderår uppkommit besparing, utan upprättande av äktenskapsförord före utgången av följande året till andre maken utan vederlag överlåta egendom till belopp motsvarande högst hälften av vad som besparats. Sådan överlåtelse gäller dock ej mot borgenärer, med mindre därom upprättats skriftlig, med vittnen styrkt handling, i vilken jämväl besparingens storlek angivits, samt överlåtaren hade kvar egendom, som uppenbarligen motsvarade hans gäld.

Bestämmelsen i giftermålsbalkens 8: 3 har tillkommit för att giva hustrun skälig andel i sådana besparingar, som i mer eller mindre mån äro att tillskriva det sätt, varpå hon förestår den inre hushållningen. Särskilt hava lagstiftarna därvid — som framgår av lagberedningens utlåtande — haft de talrika fall i åtanke, då mannen ensam driver förvärvsverksamhet, men besparingarna på hans inkomst till väsentlig del möjliggjorts genom hustruns arbete i hemmet, hennes förtänksamhet och sparsamhet. Om det behjärtansvärda syftet med detta stadgande behöver knappast heller råda delade meningar. Den utformning, som förevarande paragraf erhållit, motsvarar emellertid icke helt lagstiftarnas intentioner. När vi säga detta, tänka vi icke på den diskussion, som föregick antagandet av giftermålsbalkens 8: 3, om möjligheten att fastslå allmänna regler, enligt vilka en fördelning av

¹⁾ Lagberedningens förslag 1918 till revision av giftermålsbalken sid. 166.

emellan makarna uppkomna besparingar skulle kunna med lagens hjälp *framtvingas*. Vi syfta i stället på möjligheten av att *missbruka* paragrafen för ändamål, som med all säkerhet stått fullständigt främmande för de lagstiftande organen. Om arten av detta missbruk kan man måhända lättast göra sig en föreställning genom att välja ett praktiskt exempel.

Antag att en person under fem på varandra följande ekonomiskt relativt gynnsamma år på sin inkomst gjort en genomsnittlig årlig besparing av 150,000 kronor. Antag vidare, att han under denna femårsperiod haft tillgångar uppgående till ett värde av 1.5 miljoner kronor samt skulder till ett värde av 1 miljon. Av de 150,000 kronorna överlåter han varje år 75,000 till hustrun. Så bryter en lågkonjunktur in. Ifrågavarande persons verksamhet har varit ganska spekulativt inriktad, inkomsterna sina, tillgångarna sjunka snabbt i värde och skulderna stiga. Efter ett eller annat år är hans egendom icke värd mer än 500,000 kronor, samtidigt som hans gäld ökats till 2 miljoner. I detta läge träder han i konkurs, varvid borgenärerna blott utfå 25 procent av sina fordringar. Själv kan han dock taga konkuransen med jämnmod, då hustrun tack vare de överförda besparingarna sitter med en förmögenhet på 4- å 500,000 kronor.

Det anförda exemplet, som icke saknar motsvarighet i verkligheten, torde tillfyllest åskådliggöra de syften, för vilka giftermålsbalkens 8: 3 låter sig utnyttja. Lagstiftarnas mening med denna paragraf har, som ovan framhållits, varit att giva en honnör åt sådana hustrur, som, trots att de ha jämförelsevis blygsamma medel att röra sig med, förstå att genom en klok hushållning bidra till att främja hemmets ekonomi. Däremot har man inte räknat med eventualiteten av att bestämmelsen av mindre nogräknade personer skulle brukas för finansiella manipulationer av den beskaffenhet, som i det föregående beskrivits. Nu är det väl dess bättre sannolikt att dylika manipulationer höra till undantagen. Men så skamfilad som den allmänna rättskänslan har blivit i vårt land till följd av åtskilliga händelser under de sista åren ligger det vikt uppå, att allting göres som göras kan för att återställa den naturliga respekten för hederlighet och redbarhet. Vi anse därför, att en sådan ändring bör vidtagas i giftermålsbalkens 8: 3, att densamma för framtiden bättre kommer att stå i överensstämmelse med lagstiftarnas ursprungliga avsikter.

Att direkt i lagen utsäga att mannen blott har rätt att till sin hustru överlåta så stor del av en årlig inkomstbesparing, som skäligen kan anses hava uppkommit genom hennes åtgöranden, vore självfallet inte tillrådligt, då det i praktiken ofta torde visa sig synnerligen svårt att avgöra, hur stor denna del verkligen är. Lämpligast torde i stället enligt vår mening vara att helt enkelt komplettera lagens stadgande om, att högst hälften av vad, som besparats, får överlåtas, med en bestämmelse om ett visst *absolut* belopp, som förskrivningen i intet fall får överstiga. Fixerar man detta maximi-

belopp till förslagsvis 10,000 kronor, torde all rimlig hänsyn ha tagits till hustruns berättigade intressen.

På grund av vad sålunda anförts få vi därför hemställa,

att riksdagen måtte antaga följande ändrade lydelse av giftermålsbalkens 8 kap. 3 §: »Make, å vars inkomst under loppet av ett kalenderår uppkommit besparing, äge, utan upprättande av äktenskapsförord, före utgången av följande året till andra maken utan vederlag överlåta egendom till belopp motsvarande högst hälften av vad som besparats, dock att den överlåtna egendomen i intet fall får överstiga ett sammanlagt värde av tio tusen kronor. Sådan överlåtelse vare ej gällande — — — hans gäld.»

Stockholm den 20 januari 1933.

Ernst Trygger.

Joh. Nilsson

K. J. Gustafsson.

K. von Geijer.

i Kristianstad.

Ludvig Widell.

G. Sederholm.

J. B. Johansson.

Martin Svensson.

Nils Wohlin.
